

Naar een Europees examen voor psychiatrie?

G. Dom

In Europa is er groeiende aandacht voor de harmonisatie van medische opleidingen. Deze ontwikkeling wordt mede ondersteund door Richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Europese Raad betreffende de erkenning van beroepskwalificaties. Ondanks deze inspanningen bestaan er nog steeds aanzienlijke verschillen in de structuur, duur en inhoud van medisch-specialistische opleidingen.

Wat betreft het medisch specialisme psychiatrie zijn de verschillen in duur, kwaliteit en inhoud van de opleiding erg uitgesproken tussen Europese landen.^{1,2} Dit ondanks een gedeelde professionele basis, vergelijkbare maatschappelijke uitdagingen en een toenemende professionele migratie van psychiaters door heel Europa. De vraag is of een Europees examen in de toekomst ook nuttig kan zijn en mogelijk geïntegreerd kan worden in landen met een sterk uitgebouwde en gereguleerde opleidingsstructuur zoals België of Nederland. Of dat interesse eerder komt uit landen met een 'lager' opleidingsniveau waarbij, naast curriculumverbetering, ook arbeidsmigratie als motief een rol kan spelen.

Andere specialismen lopen voorop

Momenteel organiseren meer dan 30 verschillende medische specialismen Europese Board-examens die door de European Union of Medical Specialists (UEMS) zijn geaccrediteerd. Hoewel deze examens geen juridisch bindende status hebben en nationale erkenning een verantwoordelijkheid blijft van de afzonderlijke landen, worden ze in toenemende mate gebruikt als onderdeel van nationale procedures voor kwaliteitsborging en erkenning van specialistische competenties. Deze examens vormen hiermee een belangrijke ondersteuning voor verdere harmonisatie van de medisch-specialistische opleiding in Europa. De psychiatrie is een van de laatste medische specialismen die hiermee zijn gestart. Recent nam de European Psychiatric Association (EPA), in samenwerking met de sectie Psychiatrie van de UEMS en de European Federation of Psychiatric Trainees (EFPT), het initiatief om een European Board Exam of Psychiatry (EBEP) te ontwikkelen.³ Het examen sluit inhoudelijk aan bij de European Training Requirements (ETR) voor de opleiding tot psychiater, zoals vastgesteld door de sectie Psychiatrie van de UEMS.⁴ Behalve aan de inhoud werd ook aandacht besteed aan de kwaliteit en

betrouwbaarheid van het examenproces. Deze werden afgestemd met de kwaliteitscriteria van de Council for European Specialists Medical Assessment (CESMA), het adviesorgaan binnen de UEMS voor Europese specialistenexamens (www.uems.eu/cesma-appraisals).

Examenopzet

Het EBEP is een Engelstalig, schriftelijk kennisexamen op basis van meerkeuzevragen dat 3 uur duurt en online wordt afgenomen. Om de betrouwbaarheid en integriteit van de examenafname te waarborgen, was er continue audiovisuele monitoring door een onafhankelijke organisatie, gespecialiseerd in medische online-examens (www.icognitus.com). Om de kwaliteit en de standaardisatie van de vragen te garanderen kregen de kandidaten die de vragen ontwikkelden een intensieve internationale tweedaagse training. In de samenstelling van deze groep hield men rekening met ervaring in de deelgebieden van de psychiatrie en de (Europese) demografische en genderrepresentativiteit. Het eerste examen bestond uit 100 meerkeuzevragen, verdeeld over 40 psychiatrische onderwerpen zoals beschreven in de ETR-vereisten van de UEMS. De onderwerpen werden onderverdeeld in vijf hoofddomeinen:

- *basiswetenschappen toegepast op de psychiatrie:*
o.a. neurowetenschappen, genetica en ontwikkelingspsychologie;
- *klinische psychiatrie:*
o.a. psychopathologie, psychiatrische stoornissen, therapeutische interventies en somatische comorbiditeit;
- *niet-klinische onderwerpen:*
o.a. wetenschappelijke literatuurbeoordeling, onderwijs, management, leiderschap en ethische/juridische aspecten;
- *bijzondere aandachtsgebieden binnen de psychiatrie:*
o.a. kinder- en jeugdpsychiatrie, ouderenpsychiatrie, forensische psychiatrie, verslavingspsychiatrie en transculturele psychiatrie;
- *organisatie van psychiatrische zorg:*
o.a. geschiedenis van de psychiatrie, organisatie van zorg, publieke geestelijke gezondheid en digitale psychiatrie.

Een uitgebreide beschrijving en de weging (aantal vragen per onderdeel) van de verschillende onderdelen binnen het examen kunt u elders vinden.⁵

Doelgroep

Het examen staat open voor alle psychiaters en psychiaters in opleiding die minstens 4 jaar opleiding hebben doorlopen. Examengeld en alle informatie kunt u vinden via de website van EPA. Voor de aankomende editie van het examen bedraagt dit € 420 en € 331 voor EPA-leden.

Het eerste examen

De eerste officiële editie van het examen vond plaats op 28 februari 2025. Voor deze eerste editie registreerden zich 162 kandidaten, afkomstig uit 36 landen. De meerderheid van de deelnemers kwam uit Europa (n = 127), met als toplanden Polen, het VK en Duitsland. Jammer genoeg waren er geen Vlaamse of Nederlandse deelnemers. Daarnaast namen kandidaten deel uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika (n = 21), Azië-Pacific (n = 12) en Noord- en Zuid-Amerika (n = 2). 147 deelnemers slaagden voor het examen. Zij vormden de eerste groep 'fellows of the European Board Exam of Psychiatry' en werden gelauwerd tijdens het EPA-congres in Madrid in 2025.

Toekomst

De inschrijvingen voor de tweede editie, gepland op 25 september 2026, zijn momenteel afgesloten. Het initiële succes lijkt zich verder uit te breiden: maar liefst 434 kandidaten hebben zich ingeschreven uit in totaal 58 landen, waarvan 30 Europese. Het is duidelijk dat men ook buiten Europa met interesse naar dit initiatief kijkt. Momenteel organiseren meer dan 30 medisch specialismen jaarlijks een European Board Exam (www.uems.eu/european-exams). Het is de uitdrukkelijke bedoeling ook het EBEP jaarlijks te organiseren. Hiervoor werd een akkoord gesloten tussen de betrokken verenigingen (EPA, UEMS en EFPT) en werd een formele Program Board opgericht. Deze moet de verdere continuering en ontwikkeling in goede banen leiden.

Conclusie

Waar het medisch specialisme psychiatrie lange tijd achterbleef, maakt het nu met het ontwikkelen en implementeren van dit Europese examen een belangrijke en krachtige doorstart. Formele

beroepserkenning blijft uiteraard, zoals voor andere medische specialismen, een nationale bevoegdheid op basis van de nationale opleidingscurricula. Deelnemen aan en slagen voor het European Board Exam of Psychiatry zijn evenwel voor vele collega's uit verschillende landen belangrijk als extra curriculummarkering en getuige van een Europese standaard betreffende kenniscompetentie in de psychiatrie. Het examen draagt hiermee bij aan een verdere Europese harmonisering van de specialistische opleiding en uiteindelijk ook van het vak psychiatrie. Ook dit laatste is erg belangrijk. Meer en meer spelen zaken die de gezondheidszorg betreffen zich af binnen Europese contouren. Denk daarbij aan regularisatie van medicijnen (European Medicine Agency, EMA), solidarisering wat betreft medicijntekorten, onderzoeksprogramma's en richtlijnontwikkeling. Daarnaast kampen vele landen met een tekort aan gezondheidswerkers. Arbeidsmigratie van artsen en psychiaters is een groeiende realiteit. Héél veel redenen om te streven naar uniformere Europese standaarden.

Met de eerste twee edities staan we uiteraard aan het begin van een verdere uitbouw van dit Europese examen Psychiatrie. Bij andere specialismen doet men dit reeds vele jaren en worden deze examens in toenemende mate ook erkend binnen de nationale opleidings- en beoordelingstrajecten.⁶ Voor de psychiatrie moeten we verder uitbouwen en ervaring opdoen de komende jaren. Om dit te ondersteunen nam EPA verdere initiatieven. Belangrijk hierin is de ontwikkeling van ondersteunende onderwijsinstrumenten. In dit kader wordt momenteel gewerkt aan een *European textbook of psychiatry* (Cambridge University Press). Dit kan bijdragen aan een meer gestructureerde voorbereiding van kandidaten en verdere inhoudelijke harmonisatie tussen Europese opleidingsprogramma's. De eerste editie van dit tekstboek wordt verwacht in het voorjaar van 2027. Kleine, maar concrete stappen naar een uniformere kwaliteit van onze beroepsgroep. 'United in diversity' is het motto van de EU, ook voor psychiaters.

Alle praktische informatie over het EBEP en toekomstige edities kunt u vinden op: www.europsy.net/european-board-exam/

De literatuurverwijzingen zijn online te raadplegen.

AUTEUR

Geert Dom, emeritus hoogleraar Psychiatrie, Universiteit van Antwerpen; direct voormalig voorzitter European Psychiatric Association (EPA); medevoorzitter Program Board European Board Exam of Psychiatry (EBEP).

Correspondentie

Em. prof. dr. G. Dom (geert.dom@uantwerpen.be).

Geen strijdige belangen gemeld.

Het artikel werd voor publicatie geaccepteerd op 17-8-2026.

Citeren

Tijdschr Psychiatr. 2026;68(08):421-422